

'nota bene'

Beste lezers,

"De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid geeft Vlaamse regering goed rapport, maar vraagt extra budget voor Onderzoek & Ontwikkeling". Zo luidde de titel van het persbericht dat wij op 11 april verspreidden naar aanleiding van advies 89 'Wetenschap en Innovatie: Beleidslijnen 2004-2009', en aanbeveling 24 'Opvolging Vlaams Innovatiepact: Eerste invulling kernindicatoren'. De Standaard van 13 april kopte op zijn voorpagina 'Veel meer geld nodig voor wetenschap' en bracht een uitgebreid artikel over deze VRWB-documenten, weliswaar met een eigen interpretatie. Ook in het Vlaams parlement vonden de VRWB-stellingen weerklank. Dit leidde tot een hoorzitting op 10 mei in de verenigde commissies Economie en Onderwijs met het Dagelijks Bestuur van de Raad. De VRWB kan alleen maar blij zijn met het groeiende maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie als beleidsprioriteit. Maar een centraal knelpunt blijft het omzetten van kennis in innovatie, in ondernemen, in economische activiteit, in jobs. Op 17 november organiseren we een colloquium rond dit thema. Hoe kunnen we de kennis, waarin de Vlaamse overheid sterk investeert, omzetten in jobs? Op welke manier kunnen we kennis valoriseren en zoveel mogelijk jobs creëren? Wat is daarin de rol van de overheid, universiteiten, bedrijven, onderzoeksinstituten ...? Naast een duidelijke probleemstelling en een reeks 'good practices' uit binnen- en buitenland zullen we samen met de bevoegde excellenties uit de Vlaamse regering reflecteren over mogelijke beleidsdaden.

De VRWB kijkt niet alleen vooruit. Het monitoren van het gevoerde beleid blijft evenzeer een belangrijke opdracht. Als voorloper van de Strategische adviesraad voor het domein Wetenschap en Technologische Innovatie evalueert de VRWB het Innovatiepact dat in 2003 werd afgesloten. Op basis van de eerste invulling van de geselecteerde kernindicatoren, zoals gerapporteerd in aanbeveling 24, blijkt Vlaanderen eerder een gemiddeld innovatieprofiel te vertonen. Er is dus zeker nog werk aan de winkel op vele vlakken. In het hoofdartikel van deze 'nota bene' gaan we uitgebreid in op deze interessante aanbeveling en brengen we ook de meest sprekende grafieken.

Ook als adviesraad heeft de VRWB de voorbije maanden op volle toeren gedraaid. Naast het reeds vermelde advies 89 bij de beleidsnota's, heeft de VRWB nog drie andere adviezen geformuleerd. In deze nieuwsbrief verneemt u er meer over. Ik wil alvast uw bijzondere aandacht vragen voor de twee belangrijke initiatieven, die vice-minister-president Fientje Moerman lanceerde. Enerzijds het 'Brain Gain programma Odysseus I en II' en anderzijds het 'Beleidskader voor Competentiepolen en Strategische onderzoekscentra'. De voorbereiding van de gevraagde adviezen, respectievelijk 91 en 92, heeft zowel in de VRWB-commissies als in de Raad zelf, een geanimeerde discussie uitgelokt en geleid tot interessante reflecties rond twee essentiële thema's: 'hoe Vlaanderen aantrekkelijk maken voor toponderzoek' en 'hoe zetten we kennis om in innovatie en ondernemen'. Ook na het afronden van de gevraagde adviezen zal de discussie zeker nog verder worden gevoerd.

Karel Vinck
Voorzitter

JUNI 2005

JAARGANG 6

nummer 13

Hoe innovatief is Vlaanderen | 2 - 4

Actueel | 5

Adviezen | 6 - 7

nota bene (bw. van modaliteit)
[Lat.(let goed op!); bijwoord van modaliteit bestaande uit de imperatief van het Latijnse werkwoord 'notare' (kenbaar maken, in zijn geest prenten, onthouden) en het bijwoord 'bene' wat 'goed' betekent. 'Prent dit dus goed in je hoofd, onthou het goed.'

HOE INNOVATIEF IS VLAANDEREN?

AANBEVELING 24:

'OPVOLGING VLAAMS INNOVATIEPACT -
EERSTE INVULLING KERNINDICATOREN'

Vlaanderen heeft een eerder gemiddeld innovatieprofiel! Zo blijkt uit een eerste invulling van de elf prioritaire kernindicatoren die de VRWB selecteerde voor de opvolging van het Innovatiepact¹. Ondanks de stijgende inspanningen voor O&O, die zich weer spiegelen in een relatief goede score voor de input-indicatoren (financiële middelen, menselijk potentieel), is Vlaanderen er nog niet voldoende in geslaagd dit om te zetten in een sterke verbetering van zijn innovatieprestaties. Zowel de activiteiten, kennis-transfer als de output en valorisatie kunnen nog beter. De analyse wijst op de noodzaak van een sterker uitgebouwd strategisch innovatiebeleid. De meest in het oog springende conclusies van de analyse worden hieronder samengevat, samen met de VRWB-aanbevelingen.

11 + 1 PRIORITAIRE KERNINDICATOREN
VOOR VLAANDEREN

De VRWB, en meer bepaald zijn commissie Begroting en Financiën, ontwikkelde een referentie-instrumentarium² van een 60-tal indicatoren voor de kwantitatieve evaluatie van het Innovatiepact. In een tweede beweging werd daaruit een selectie gemaakt van elf prioritaire kernindicatoren die enkele basiskenmerken van het Vlaamse innovatiesysteem weergeven. De elf indicatoren omvatten het hele innovatietraject en kunnen jaarlijks worden berekend. Een eerste invulling is nu gebeurd. De VRWB heeft de resultaten geanalyseerd en geduid.

Op vraag van vice-minister-president Fientje Moerman werd de lijst van elf aangevuld met een indicator die de fiscale gunstmaatregelen voor O&O kan monitoren en Vlaanderen ook op dit vlak internationaal kan positioneren.

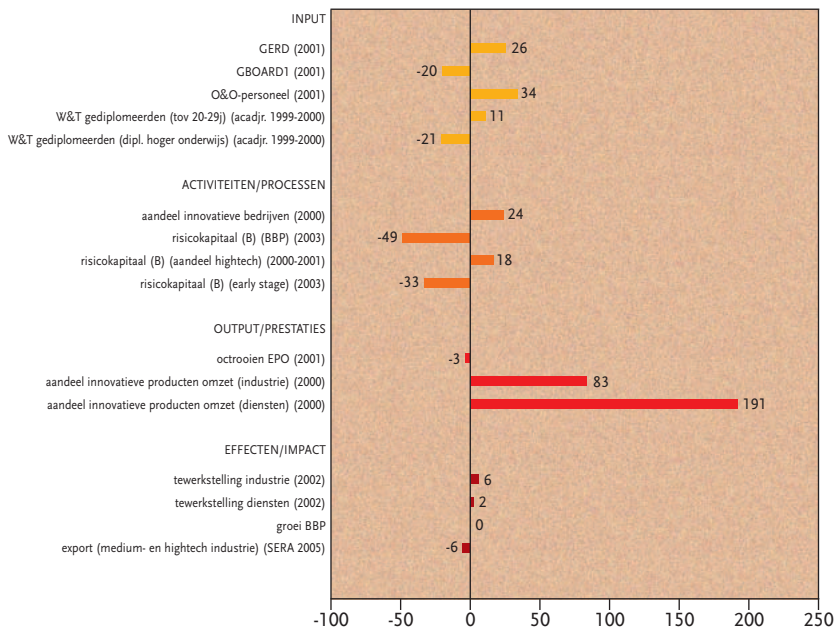
VLAANDEREN: EEN GEMIDDELD INNOVATIEPROFIEL

In figuur 1 is de score voor de elf prioritaire kernindicatoren voor innovatie (en enkele relevante bijkomende indicatoren) voor Vlaanderen relatief uitgezet t.o.v. het Europees gemiddelde. Hieruit blijkt dat Vlaanderen een eerder gemiddeld innovatieprofiel vertoont. De analyse bracht ook enkele knelpunten en opportuniteiten naar voor, waar Vlaanderen moet op inspelen.

DE 3%-NORM VOOR O&O: NOG LANG NIET BEREIKT

De O&O-intensiteit, i.e. de bestedingen voor O&O als % van het BBPR (GERD), in Vlaanderen is vrij goed, vooral door de bestedingen van de private sector. Deze zijn echter sterk geconcentreerd in een klein aantal grote O&O-intensieve bedrijven en in een beperkt aantal sectoren. Voor de publieke bestedingen situeert Vlaanderen zich na een gestage klim nog steeds in de staart van het peloton.

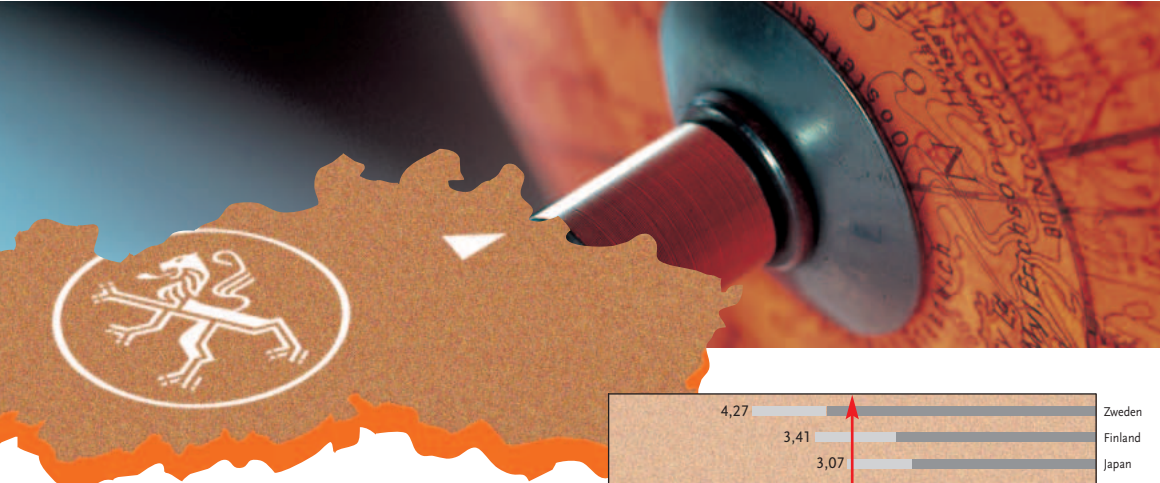
Het streefdoel, de 3%-norm voor O&O, is nog lang niet bereikt. Integendeel, uit recente cijfers blijkt dat de af te leggen weg wat moeilijker wordt dan verwacht. Immers de meest recente cijfers voor de Vlaamse GERD wijzen op een lichte daling (2,14 in 2003). De economische crisis is daar niet vreemd aan. Zowel bedrijven als de overheid zullen dus aanhoudend bijkomende inspanningen moeten leveren om hun aandeel (resp. 2% en 1%) te bereiken. Volgens recente herberekeningen van de VRWB moeten de overheidskredieten voor O&O tussen nu en 2010 jaarlijks met 122 tot 164 miljoen euro stijgen, afhan-

Figuur 1: relatieve score voor Vlaanderen t.o.v. het EU-gemiddelde voor de 11 prioritaire kernindicatoren en enkele relevante bijkomende indicatoren.

¹ VRWB, aanbeveling 24: 'Opvolging Vlaams Innovatiepact - eerste invulling kernindicatoren', 24 maart 2005

² VRWB, aanbeveling 22: 'Innovatiepact: referentie-instrumentarium voor de kwantitatieve evaluatie', 22 januari 2004 - zie ook 'nota bene' juni 2004

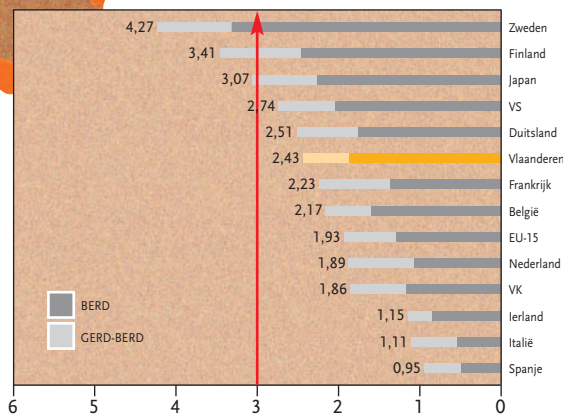
kelijk van de verwachte economische groei. Voor de bedrijven, vindt de VRWB, moeten diverse hefboomen – al dan niet politiek – in werking worden gesteld (fiscale maatregelen, afstemmen vraag en aanbod potentieel, mobiliteit ...), rekening houdend met de eigenheid van elk type onderneming. Vooral de hoge loonkost van onderzoekers vormt een hinderpaal.

VOLDOENDE O&O-PERSONEEL DREIGT DE 'BOTTLENECK' TE WORDEN

Met 1,334% van de beroepsbevolking (2001) doet Vlaanderen het in internationale vergelijkingen redelijk goed wat het totaal O&O-personeel betreft. Dit geldt ook voor het aantal nieuwe W&T-gediplomeerden binnen de leeftijdscohort 20-29 jaar. Vlaamse twintigers zijn vrij hooggeschoold en 10,3 op 1000 ervan heeft een diploma wiskunde – wetenschappen – technologie op zak. We zien echter een volledig ander beeld voor het aandeel W&T-gediplomeerden in het totaal aantal hoger onderwijs diploma's: hier scoort Vlaanderen met 20,7% ver onder het EU-gemiddelde (26,1%). En juist dit is een goede indicatie voor de aantrekkingskracht van deze studierichtingen. Voor een regio waar competitiviteit voornamelijk berust op kennisintensieve en hoogtechnologische bedrijven en diensten, is deze vaststelling eerder alarmerend voor de toekomst. De stijgende nood aan O&O-personeel, gecombineerd met de trage aangroei van gediplomeerden, doet vermoeden dat er gauw een 'bottleneck' kan ontstaan bij een verdere groei naar de 3%-norm. De jeugd sensibiliseren voor wetenschappelijke en technisch/technologische studies vormt dan ook een grote uitdaging, waarvoor we de krachten moeten bundelen. Een aantrekkelijke onderzoeksloopbaan wordt een belangrijke voorwaarde om jongeren naar onderzoek te lokken.

VLAAMSE BEDRIJVEN VOELEN ZICH AANGESPROKEN TOT INNOVATIE

Vlaanderen is een koploper wat het aantal innoverende bedrijven betreft. Alhoewel dit een momentopname is, kunnen we hier alvast een belangrijke boodschap uit afleiden. Het wijst op een bewustwording: innovatie spreekt steeds meer bedrijven aan!

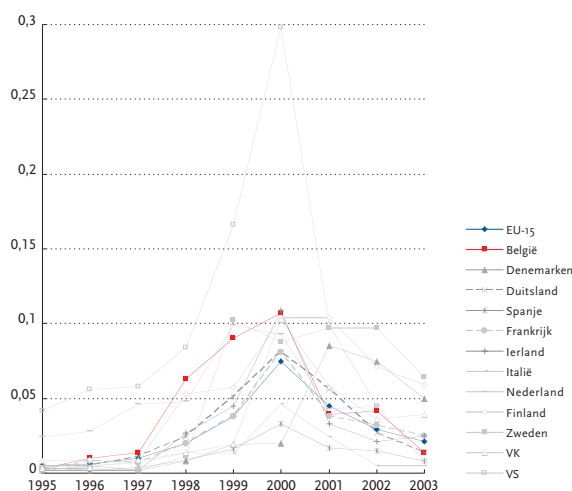

Figuur 2: Internationale vergelijking van de O&O-bestedingen van de private (BERD) en publieke sector (GERD-BERD).

ARKIMEDES EN INNOVATIEKAPITAALFONDS: STAPPEN IN DE GOEDE RICHTING

De VRWB maakt gebruik van een drietal indicatoren³ om een beeld te scheppen van de investering in risicokapitaal. Het resultaat is niet rooskleurig: risicokapitaal en vooral start- en zaakkapitaal zijn een probleem in Vlaanderen. Risicokapitaal is een zeer belangrijke motor om wetenschappelijke en technologische kennis te commercialiseren. De hierboven geciteerde zwakke score impliceert een tragere dynamiek in de innovatieve ondernemingen in de volgende jaren. Een interventie is dringend nodig.

ARKImedes en het Innovatiekapitaalfonds, waarvan de Vlaamse regering nu werk maakt, zijn in elk geval stappen in de goede richting en moeten zo vlug mogelijk ingevoerd worden.

Figuur 3: Evolutie en internationale vergelijking van 'early stage' risicokapitaal.

³ Deze indicatoren zijn voorlopig enkel beschikbaar op Belgisch niveau omdat de Belgian Venturing Association geen opsplitsing per regio doorvoert.

OUTPUTINDICATOREN: EEN GEMENGD PLAATJE

Aan de outputzijde van het innovatietraject scoort Vlaanderen minder goed wanneer we het aantal EPO-octrooien als maatstaf nemen. Is dit een probleem van kennistransfer of spelen andere factoren mee? Vlaanderen heeft, in het algemeen, niet echt een cultuur van octrooiname: deze is vooral geconcentreerd bij enkele grote spelers. Voornamelijk de hoge kost schrikt af. Anderzijds is de problematiek van intellectuele eigendomsrechten een zeer complexe materie en thans een zaak van experts. Er is dus nood aan eigen gekwalificeerde mensen. Maar de VRWB wijst er ook op dat kennistransfer en valorisatie van onderzoek veel ruimer is dan het nemen van octrooien. Spin-offs, incubatiecentra, interfacediensten van de universiteiten spelen eveneens een grote rol. Een goede samenwerking tussen kennisinstellingen en het bedrijfsleven is onontbeerlijk. Anderzijds scoort Vlaanderen zeer goed bij een andere output-indicator die het aandeel van de innovatieve producten in de omzet meet. Toch is de doelstelling van het Pact van Vilvoorde, die hier 25% vooropstelt, nog niet bereikt.

JOBS EN TOEGEVOEGDE WAARDE CREËREN IS EEN UITDAGING VOOR DE TOEKOMST

Vlaanderen blijkt een gemiddelde speler voor de tewerkstellingsgraad in medium-hightech- en hightechindustrie, en in hightech diensten. Dit is ook zo voor de groei van het BBRP en voor het export-aandeel van de hightech sectoren.

De grote uitdaging voor de toekomst zal zijn om kennis en innovatie om te zetten in toegevoegde waarde en jobs. Het VRWB-colloquium 'Kennis en jobs', gepland in het najaar 2005, wil daar alvast op inspelen.

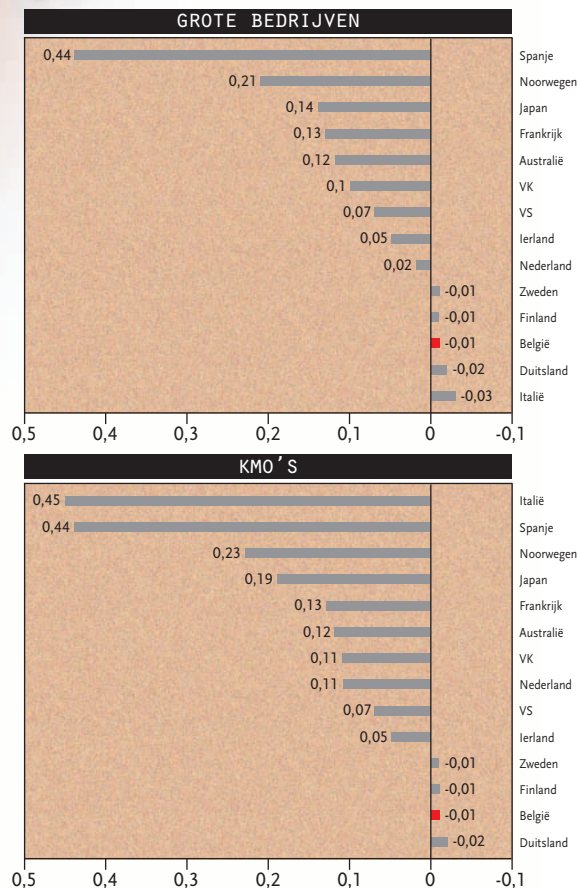
Bovendien moet Vlaanderen een strategische visie ontwikkelen: Vlaanderen kan niet in alles excellent zijn en blijven. Daarom is het belangrijk ons te concentreren op die domeinen waar we internationaal, en minstens Europees, kunnen uitmunten én een comparatief voordeel hebben. Het lopende VRWB-onderzoeksproject 'Prioriteitstelling WTI' past volledig in dit kader. Maar technologische vernieuwing is ook een belangrijke factor in het competitief opstellen van klassieke traditionele sectoren.

FISCALE MAATREGELLEN

In een verkennende oefening bestudeerde de VRWB de fiscale gunstmaatregelen voor O&O en ging op zoek naar mogelijke indicatoren die Vlaanderen ook internationaal kunnen situeren. De enige beschikbare indicator, de 'β-index'⁴, is een synthetische indicator die de omvang van de fiscale stimuli voor O&O meet, maar enkel voor de private sector. Volgens deze index behoort België tot de minder gunstige systemen voor fiscale stimulering van O&O (in bedrijven). Maar de cijfers geven wel een

onderschatting van de Belgische situatie. De recente defiscalisering van de onderzoekers aan universiteiten en onderzoeksinstituten kunnen niet in de indicator worden opgenomen.

Ondanks zijn onvolmaaktheid blijkt deze indicator internationaal steeds meer ingang te vinden.

Figuur 4: internationale vergelijking van 1-β, (maat voor de fiscale maatregelen)

Op zich is er in België een gediversifieerde portfolio aan fiscale maatregelen voorhanden. Ze kunnen echter niet voldoende effectief worden ingezet door specifieke knelpunten. De VRWB beveelt aan om het bestaande systeem zoveel mogelijk te optimaliseren, eerder dan tabula rasa te maken. De fiscale maatregelen moeten bovendien worden ingebed in de globale policy mix. De VRWB vraagt ook de beloofde 50% vrijstelling van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers in bedrijven onverwijld in te voeren.

INSTRUMENTARIUM: GEEN ABSOLUUT GEGEVEN!

Het instrumentarium is geen absoluut gegeven, maar een dynamisch proces dat verder dient te worden geoptimaliseerd. Zo was het niet mogelijk om voor alle kernindicatoren Vlaamse data te verzamelen. Ook bleek tijdens de oefening dat bepaalde indicatoren best worden aangevuld met anderen cijfergegevens. De VRWB en meer in het bijzonder zijn commissie Begroting en Financiën zal dit verder blijven opvolgen.

⁴ Beschreven in de oeso-studie 'Tax incentives for research and development: trends and issues'

VRWB IN DE PERS

'Veel meer geld nodig voor wetenschap' bracht De Standaard op 13 april 2005 op haar voorpagina.

BRUSSEL — Er is veel meer geld nodig voor wetenschap en technologie: 94 miljoen euro extra per jaar. Dat zegt de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB). Zijn advies over de wetenschapsvoornemens van de regering.

Van onze redacteur
Guy Tegenbos

EEN Verfallende zwaluw maakt nog geen lente, lijkt de Raad te zeggen. Onlangs meldde de Vlaamse minister van Wetenschapsbeleid, Fientje Moerman, en de rector van de KU Leuven, André Oosterlinck, truts dat ze erin geslaagd waren de wereldvermaarde

Veel meer geld nodig voor wetenschap

stamcelonderzoeker Catherine Verfaillie te overtuigen terug te keren uit de Verenigde Staten. Ze gaat in Leuven een stamcelcentrum uitbouwen. Maar de KU Leuven moet dat voorfinancieren, want de Vlaamse regering heeft hiervoor pas in 2006 geld via een nog op te richten „Toppersfonds“.

De Raad voor Wetenschapsbeleid zegt dat hiervoor „structureel“ geld nodig is, dat ook moet dienen om niet-Vlaamse internationale toponderzoekers aan te trekken. Bovendien is geld nodig om veelbelovende onderzoekers hier te houden door ze een aantrekkelijke carrière aan te bieden. Er zijn ook meer

beurzen nodig voor jonge beloften. Erg pijnlijk noemt de raad het dat negen op de tien beursaanvragers die nul op het rekest kregen van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO), jongeren zijn die grote of grootste onderscheiding behaalden.

ningen, maar het vertrekpunt lag zo laag, dat de achterstand nog lang niet is weggewerkt. De raad maakt zich bovendien zorgen omdat de privé-investeringen — die tot voor kort de vereiste 2 procent van het bbp al benaderden — lijken te dalen. Een verklaring daarvoor is er nog niet.

Het onthrekt Vlaanderen ook aan research-mankracht zolang niet meer jongeren kiezen voor wetenschappelijke en technologische opleidingen, zegt de raad.

DAGELIJKS BESTUUR VRWB TE GAST IN HET VLAAMS PARLEMENT

Op 10 mei II. was het Dagelijks Bestuur van de VRWB uitgenodigd in het Vlaams parlement voor een hoorzitting met de verenigde commissies Economie en Onderwijs. Op vraag van voorzitter Trees Merckx — Van Goey stelde Elisabeth Monard de werking van de VRWB voor. Barbara Tan, voorzitter van de commissie Begroting en Financiën, gaf tekst en uitleg bij aanbeveling 24 'Opvolging Vlaams Innovatiepact: Eerste invulling kernindicatoren'. Voorzitter Karel Vinck stelde de conclusies voor. De leden van het Dagelijks Bestuur kregen elk even de tijd om een topic uit het wetenschapsbeleid te belichten die hen nauw aan het hart ligt. De namiddag werd afgesloten met een gedachtewisseling met de leden van het Vlaamse parlement over de kernindicatoren.

VRWB-BIJDRAGE AAN HET VLAAMS INDICATORENBOEK WETENSCHAP, TECHNOLOGIE & INNOVATIE 2005

De VRWB leverde een bijdrage aan het Vlaams Indicatorenboek Wetenschap, Technologie & Innovatie 2005 dat binnenkort gepubliceerd wordt door het Steunpunt O&O-Statistiek.

In het hoofdstuk 'Internationale samenwerking' brengt de VRWB de eerste resultaten van de recente update-analyse naar de Vlaamse deelname aan ruimte(vaart)onderzoek in het kader van ESA. De bijdrage geeft de return van de in Vlaanderen geplaatste ESA-contracten (periode 1997-2003), de evolutie sedert 1985 en toont aan waar de Vlaamse zwaartepunten liggen in de ESA-programma's. Het Vlaams aandeel in de totale ongewogen return bedraagt 35,5%, een verdubbeling t.o.v. de eerste VRWB-analyse. Vlaanderen realiseert nu zelfs de grootste gewogen return (40,5%) (naar technologie-waarde).

EEN KWALITEITSCHARTER VOOR DE EUROPESE ONDERZOEKER

In de VRWB-vergadering van 24 maart lichtte prof. Irina Veretennicoff, Vrije Universiteit Brussel, als ondervoorzitter van de External Advisory Group on Human Resources and Mobility, het 'Charter voor de Onderzoeker en de Gedragscode bij aanwerving' van de Europese Unie toe. Het Charter is een set van algemene principes die de rol, de rechten en de

verantwoordelijkheden van de onderzoeker en zijn werkgever beschrijven. Uiteraard blijven de lidstaten vrij om deze Europese 'richtlijn' al dan niet te volgen. Vlaanderen voldoet al aan de meeste aanbevelingen, maar volgens prof. Veretennicoff zou het mooi zijn als we dit Charter zouden overnemen in de vorm van een 'Vlaams Charter voor de onderzoeker', dat harmonisch over alle instellingen ingevoerd wordt. Het zou een extra middel kunnen zijn om onderzoekers aan te trekken of terug te halen.

VERZOEK I.V.M. FEDERALE FISCALE GUNST-MAATREGELEN VOOR O&O

De VRWB heeft vice-minister-president Fientje Moerman verzocht om bij haar federale collega's navraag te doen waarom in het KB van 11 maart 2005, dat de 50% vrijstelling op de bedrijfsvoorheffing van onderzoekers aan universiteiten, hogescholen en onderzoeksfondsen optrekt tot 65%, de onderzoeksinstellingen niet zijn opgenomen. Daarnaast werd ook gevraagd om de uitbreiding van de maatregel naar onderzoekers in bedrijven (uitgesteld tot oktober 2005) niet in het gedrang te laten komen en erop aan te dringen deze onverwijld uit te voeren. Zolang het gaat om 'bona fide' onderzoekers, moet er volgens de Raad geen voorwaarde van samenwerking met kennisinstellingen gesteld worden.

COLLOQUIUM 'KENNIS EN JOBS' OP 17 NOVEMBER 2005

Hoe kunnen we kennis omzetten in jobs? Op welke manier kunnen we kennis valoriseren en zoveel mogelijk jobs creëren? Wat is daarin de rol van de overheid, universiteiten, bedrijven, onderzoeksinstellingen ...? Hoe kunnen we transfer bevorderen van kennis ontwikkeld in universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstellingen naar bedrijven en KMO's in het bijzonder? Hoe kunnen we meer samenwerking genereren tussen universiteiten/onderzoeksinstellingen en bedrijven? Hoe kunnen we de ondernemingszin bevorderen? Wat zijn opportuniteiten en knelpunten in Vlaanderen voor internationale investeerders? Een hele reeks vragen die tijdens het colloquium dat de VRWB in samenwerking met de SERV organiseert op donderdag 17 november aan bod zullen komen. In een volgende nieuwsbrief zullen we hierover uitgebreid informeren.

ADVIEZEN

VRWB geeft Vlaamse regering goed rapport, maar vraagt extra budget voor Onderzoek & Ontwikkeling

ADVIES 89: WETENSCHAP EN INNOVATIE: BELEIDSLIJNEN 2004-2009 (24 MAART 2005)

De grondtoon in de beleidsnota's 2004-2009 van vice-minister-president Fientje Moerman en van vice-minister-president Frank Vandenbroucke is zeer positief, zo stelt de VRWB in zijn advies. Er is ook rekening gehouden met het VRWB-memorandum. Een belangrijk pluspunt in de beleidsnota van minister Fientje Moerman is de integratie van investeringen in onderzoek in het economische beleid.

De Raad is tevreden met de extra structurele middelen voor wetenschap en innovatie. Een bijkomende budgettaire injectie is echter nodig opdat de Vlaamse regering in 2010 haar deel van de 3%-norm voor O&O zou halen.

De VRWB juicht toe dat het aantal doctoraatsbeurzen via IWT en FWO kan stijgen, maar vraagt aandacht voor mogelijke vervolgotrajecten, vooral voor de positie van de postdoc-onderzoeker. De diversiteit en complementariteit in de bestaande systemen om kandidaat-doctorandi te financieren is een goede zaak en moet behouden blijven. Concreet voorstellen voor het aantrekkelijker maken van de onderzoeksloopbaan ontbreken.

De stijging van de FWO-subsidie met 10 miljoen euro komt tegemoet aan het pleidooi van de VRWB voor extra ruimte om het aantal mandaten te verhogen en het slaagpercentage voor onderzoeksprojecten op te trekken. Het IOF kan van start gaan met realistische middelen, maar het uittekenen van een budgettair groeipad moet toekomstgericht gebeuren met voldoende aandacht voor de permanente omkadering. Excellentiepolen moeten groeien vanuit de betrokken actoren, maar de overheid kan een stimulerende rol opnemen. De VRWB blijft ervoor pleiten het aantal nieuwe 'kanalen' voor ondersteuning van onderzoek eerder beperkt in aantal te houden.

Internationale mobiliteit is belangrijk. Maar om top-onderzoekers aan te trekken of te behouden moeten er voldoende middelen zijn, zowel voor salarissen als voor het uitbouwen van een team en voor onderzoeksinfrastructuur. De VRWB herhaalt ook zijn eerdere aanbevelingen bij de ERC: een budget van voldoende grote omvang met nieuwe middelen, waarvoor alle wetenschappelijk domeinen in aanmerking komen.

Mobiliteit van internationale onderzoekers naar België in het kader van het IPGRI

ADVIES 90: INTERNATIONAL PLANT GENETIC RESOURCES INSTITUTE - OPRICHTINGS-OVEREENKOMST EN ZETELAKKOORD (24 MAART 2005)

Het IPGRI is de grootste non-profit organisatie ter wereld op het vlak van onderzoek en opleiding in de landbouw. Het beoogt de bevordering, aanmoediging, ondersteuning van en deelname aan activiteiten die verbetering nastreven van het behoud en duurzaam gebruik van plantgenetische rijkdommen, met bijzondere aandacht voor de noden van ontwikkelingslanden.

De internationale overeenkomsten m.b.t. het IPGRI zijn gemengde verdragen, waarbij de bevoegdheden

zowel liggen bij de federale overheid als bij de Gemeenschappen en Gewesten. Door het zetelakkoord krijgt het IPGRI ook in België een juridisch statuut om onafhankelijk te kunnen werken en de mobiliteit van internationale onderzoekers naar België te vergemakkelijken.

De Raad is grote voorstander van internationale uitwisseling van onderzoekers en brengt dan ook een positief advies uit bij deze louter formele gelegenheid.

Meer excellent onderzoekstalent naar Vlaanderen

ADVIES 91: ONDERZOEK OP WERELDNIVEAU - KANSEN VOOR TOPTALENT (12 MEI 2005)

Vice-minister-president Fientje Moerman vraagt de VRWB om advies bij het 'Brain Gain' Odysseus-initiatief, gericht op het terughalen van gereputeerde Vlaamse onderzoekers uit het buitenland, of het aantrekken van excellente buitenlandse onderzoekers. De VRWB splitst zijn advies in twee delen: in deel I wordt ingegaan op de specifieke adviesvraag. In deel II wordt een ruimer opgevat concept van de VRWB voorgesteld, waarin het Odysseus-initiatief perfect past, en waar naast voorstellen voor persoonsgebonden mandaten ook aandacht gaat naar grotere

ondersteuning van toponderzoeksprojecten en de uitbouw van wetenschappelijke apparatuur.

De VRWB onderschrijft het Odysseus-initiatief, en in het bijzonder het voorzien in een ruime startfinanciering gedurende een periode van minimum vijf jaar. Deze belangrijke financiering zou flexibel moeten toegepast worden, via een brede vork, zodat universiteiten hun excellentiebeleid gediversifieerd kunnen invullen.

Parallel aan het mechanisme om toponderzoekers (Odysseus cat. I) naar Vlaanderen terug te halen of

⁵ VRWB, Advies 88 'Europese Onderzoeksraad' (24 juni 2004)

aan te trekken moet er een systeem worden ontwikkeld om het in Vlaanderen aanwezige toptalent te behouden en optimaal te laten renderen. Via de bestaande kanalen (FWO, BOF) moet de absolute top van onderzoekers in Vlaanderen dezelfde kansen krijgen om hun excellentie beloond te zien met ruimere kredieten. De middelen voor de bestaande kanalen moeten in deze context uiteraard in verhouding versterkt worden.

Het is evenzo lovenswaardig om aan postdocs met groot potentieel, wetenschappelijk actief in het buitenland (Odysseus cat. II), aantrekkelijke voorwaarden in Vlaanderen aan te bieden – zowel op het vlak van

mandaat als van onderzoeksmiddelen – zodat zij hier hun wetenschappelijke loopbaan verder internationaal kunnen uitbouwen. Maar ook hier moeten, via een parallelle actie, aan potentieel toptalent in Vlaanderen dezelfde kansen worden geboden. De VRWB is van mening dat dit kan georganiseerd worden via het FWO voor alle excellente postdoc-onderzoekers, Vlaams of niet, in het buitenland verblijvend of niet. De Raad treedt om pragmatische redenen het voorstel bij voor invoeren van een verdeelsleutel, maar wijst op enkele knelpunten, vooral voor de kleine instellingen. Om hieraan tegemoet te komen stelt de VRWB een gemengd systeem voor (80% versleuteld, 20% in

Transparant beleidskader inzake excellentie in strategische sectoren

ADVIES 92: EEN BELEIDSKADER VOOR COMPETENTIEPOLEN EN STRATEGISCHE ONDERZOEKSCENTRA (12 MEI 2005)

Vice-minister-president Fientje Moerman wenst een beleidskader uit te werken waarin alle initiatieven onder de vroegere verzamelnaam 'excellentiepolen' kunnen ondergebracht worden. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen Competentiepolen en Strategische Onderzoekscentra. Ze vraagt de VRWB hierover advies. De VRWB staat positief tegenover het voorstel. In zijn Memorandum stelde de Raad al dat er nood is aan een transparant beleids- en selectiekader en organisatieproces terzake.

De VRWB pleit dat de Vlaamse overheid zeer zuinig zou omspringen met het opstarten van nieuwe centra – er is immers al een veelheid en verscheidenheid aan dergelijke initiatieven. Het maken van strategische keuzes moet degelijk worden onderbouwd, met grote betrokkenheid van de actoren. Een bruikbaar instrument hiervoor zijn de wetenschaps- en technologieverkenningen. Het proces van de genese en de selectie van dergelijke strategische initiatieven moet transparant verlopen, met kwaliteit als belangrijkste parameter. Het is aangewezen dat de overheid met deze nieuwe centra een beheersovereenkomst afsluit van maximum vijf jaar, gevolgd door een grondige evaluatie.

De Raad geeft ook advies bij de concrete uitwer-

king. De opsplitsing van de allesomvattende term 'excellentiepolen' in twee nieuwe begrippen, met een verschillende genese, ontwikkeling en finaliteit van de centra, is een goede zaak. Beide initiatieven moeten duidelijk onderscheiden budgetlijnen en geëigende evaluatieprocedures krijgen. Voor de nieuwe initiatieven wordt best na twee of drie jaar nagegaan of de doelstellingen kunnen gerealiseerd worden. Dit moet ook voor de serie recent opgerichte centra. Diepgaande evaluaties kunnen dan met een gepaste regelmaat gebeuren. De VRWB begrijpt dat de Vlaamse overheid bepaalde initiatieven prioritair wil behandelen, maar waarschuwt om dit al te zeer vraag gestuurd te laten gebeuren. De organisatie met betrekking tot intellectuele eigendom is nog onvoldoende uitgewerkt, stimuleert niet voldoende de vlotte samenwerking tussen de actoren en moet rekening houden met de decretale opdracht van de universiteiten. De opdracht van de diverse overheidsadministraties bij de opvolging van de kenniscentra dient vooraf uitgeklaard om een 'conflict of interest' te vermijden. De VRWB is van plan in een volgende bespreking meer in detail te reflecteren over de uitwerking van het hele proces (genese, selectie, organisatie, beheersovereenkomst, IP-regeling, opvolging, evaluatie ...).

Aandachtspunten en bekommernissen bij de voorbereiding IUAP-fase VI

COMMENTAAR 13: INTERUNIVERSITAIRE ATTRACTIEPOLEN. VOORBEREIDING FASE VI (24 MAART 2005)

Het federale programma voor Interuniversitaire Attractiepolen (IUAP's) wordt telkens voor vijf jaar goedgekeurd; binnenkort vangt de voorbereiding van fase VI (2007-2011) aan. In het vooruitzicht hiervan vraagt de VRWB aan vice-minister-president Fientje Moerman om een aantal bekommernissen bij de bevoegde federale collega's tijdig aan te kaarten. Zo is de communautaire verdeelsleutel die voor de IUAP-middelen gehanteerd wordt (56V/44F) nog steeds in het nadeel van Vlaanderen. Tijdens besprekingsrondes rond vorige fases drong Vlaanderen tevergeefs aan op het optrekken van dit percentage. De VRWB pleit opnieuw voor een herziening van de verdeelsleutel, aangepast aan de realiteit. Daarnaast blijkt het budget vanwege de uitgebreide

netwerken een zodanige 'verdunning' te ondergaan dat het vaak niet volstaat voor het optimaal uitvoeren van een project. Daarom pleit de VRWB in eerste instantie voor een verhoging van het budget. Indien dit niet kan, lijkt een lager aantal netwerken aangewezen. Verder is de VRWB van oordeel dat alle netwerken, ongeacht hun status of aantal 'IUAP-jaren', een kans moeten krijgen. Kwaliteit moet primeren bij de selectie. De Raad is ook gekant tegen het inbouwen van elke vorm van sturing.

De integrale teksten van de adviezen, aanbevelingen en commentaren zijn op aanvraag gratis te verkrijgen. VRWB-secretariaat, North Plaza B, Koning Albert II-laan 7, 4de verd., 1210 Brussel
tel. 02 553 45 20, e-mail: vrwb@vlaanderen.be
U kan ze ook raadplegen via onze website: www.vrwb.be.

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB), opgericht bij decreet van 15 december 1993, is het adviesorgaan voor de Vlaamse regering en het Vlaams parlement inzake elke aangelegenheid betreffende het wetenschaps- en technologiebeleid. De VRWB is een uniek forum waar vooraanstaande actoren uit de academische en sociaal-economische wereld zich beraden over de algemene krachtlijnen van het te voeren wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen.

De VRWB is samengesteld uit een voorzitter en zestien leden, allen benoemd op grond van hun deskundigheid en/of betrokkenheid bij het wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen. Zes van deze leden worden voorgedragen door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), drie door respectievelijk de werkgevers- en werknemersorganisaties vertegenwoordigd in de SERV en vier leden worden rechtstreeks benoemd door de Vlaamse regering. Vijf hoge ambtenaren uit de Vlaamse administratie nemen met raadgevende stem deel aan de vergaderingen.

Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid
North Plaza B - Koning Albert II-laan 7 (4e verd.) • 1210 Brussel
Tel. +32(0)2 553 45 20 • Fax 32(0)2 553 45 23
e-mail: vrwb@vlaanderen.be
website: www.vrwb.be